

із циклу Професор Челленджер

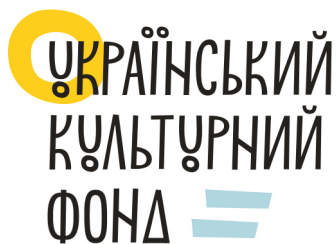
Артур Конан Дойл

Загубленийий світ

ФОП Цибульська В.О.
Київ
2021

publisher.tsybulska.com
tsybulska.com

Створено за підтримки
Українського культурного фонду

Артур Конан Дойл

Загублений світ/The Lost World, – К.: ФОП Цибульська 2021. – 267 стор. Переклад з англійської.

Пригодницький науково-фантастичний роман «Загублений світ» Артура Конан Дойла відкриває цикл книжок про професора Челленджера.

Четверо сміливців вирушають до Південної Америки на пошуки загадкового гірського плато, де досі живуть динозаври та інші доісторичні тварини.

На героїв книги чекають незвичайні пригоди, смертельна небезпека та справжнє випробування на стійкість.

Вперше роман побачив світ у 1912 році і відтоді став беззаперечною класикою жанру.

Передмова

Пан Е. Д. Мелоун бажає заявити, про те, що як заборона на обмеження, так і позов за наклеп були беззастережно відкликані професором Д. Е. Челленджером, який, переконавшись, що жодна критика чи коментар у цій книзі не означають образливого духу, гарантував, що він не буде створювати перешкод для її публікації та тиражу.

Розділ I

Героїзм навколо нас

Містер Гангертон, батько моєї Гледіс, відрізнявся неймовірною безтактністю і був схожий старого розкуйовдженого какаду. Правда, вельми добродушного, але самовдоволеного без міри. Якщо щось могло відштовхнути мене від Гледіс, так це тільки сильне небажання дістати такого тестя. Я переконаний, що мої візити в «Каштани» три рази на тиждень містер Гангертон приписував виключно цінності власного товариства і особливо своїм міркуванням про біметалізм* – питанню, в якому він уявляв себе великим знавцем.

Того вечора я більше години вислуховував його монотонну балаканину про зниження вартості срібла, знецінення грошей, падіння рупії** і про необхідність встановлення правильної грошової системи.

* Біметалізм – грошова система, за якою в основі грошового обігу були два метали – золото і срібло.

** Рупія – грошова одиниця в деяких країнах Південної Азії, зокрема в Індії.

— Уявіть собі, що раптом буде потрібна негайна і одночасна сплата усіх боргів у світі! — вигукнув він слабеньким, але сповненим жаху голосом. — Що тоді буде при цій системі, що існує?

Я, як і слід було очікувати, сказав, що в такому разі мені загрожує розорення, але містер Гангертон залишився незадоволений відповіддю; він схопився з крісла, відчитав мене за мою повсякчасну легковажність, яка позбавляє його можливості обговорювати зі мною серйозні питання, і вибіг з кімнати переодягатися до масонських* зборів.

Нарешті я залишився наодинці з Гледіс! Хвилина, від якої залежала моя подальша доля, настала. Весь цей вечір я почував себе так, як відчуває себе солдат, чекаючи сигналу до запеклої атаки, коли надія на перемогу змінюється в його душі страхом перед поразкою.

Гледіс сиділа біля вікна, і її гордовитий тонкий профіль чітко вимальовувався на тлі малинової штори. Яка ж вона була прекрасна! І в той же час як далека від мене! Ми з нею були друзями, великими друзями, але мені ніяк не вдавалося відвести її за межі тих чисто товариських відносин, які я міг підтримувати, скажімо, з будь-яким з моїх колег-репортерів «Дейлі-газетт» — чисто товариських, добрих, які не знають різниці між статтями.

Мені неприємно, коли жінка тримається зі мною надто вільно, занадто сміливо. Це не робить честі чоловікові. Якщо виникає почуття, його повинна супроводжувати скромність, настороженість — спадщина тих

* Масонство — морально-етичний рух, всесвітнє братство, Орден «вільних каменярів».

суворих часів, коли кохання і жорстокість часто йшли рука об руку. Не зухвалий погляд, а ухильний, не жваві відповіді, а голос, що зривається, опущена долу голівка — ось справжні прикмети пристрасті. Незважаючи на свою молодість, я знав це, а можливо, таке знання дісталось мені від моїх далеких предків і стало тим, що ми називаємо інстинктом.

Гледіс була обдарована всіма якостями, які так притягують нас до жінки. Деякі вважали її холодною і черствою, але мені такі думки здавалися зрадою. Ніжна шкіра, смаглява, майже як у східних жінок, волосся кольору воронячого крила, очі з поволокою, повні, але прекрасно окреслені губи — все це говорило про пристрасну натуру. Однак я з сумом зізнавався собі, що до цього часу мені не вдалося завоювати її любов. Та будь що буде — досить невідомості! Сьогодні ввечері я доб'юся від неї відповіді. Можливо, вона відмовить мені, але краще бути відкинутим шанувальником, ніж задовольнитися нав'язаною тобі роллю добродішного братика!

Прийшовши до такого висновку, я вже хотів було перервати тривале незручне мовчання, як раптом відчув на собі критичний погляд темних очей і побачив, що Гледіс посміхається, докірливо хитаючи своєю гордовитою голівкою.

— Відчуваю, Неде, що ви збираєтеся зробити мені пропозицію. Не треба. Нехай все буде як і раніше, так багатого краще.

Я посунувся до неї ближче.

— Чому ви здогадалися? — Подив мій був непідробним.

— Наче ми, жінки, не відчуваємо цього заздалегідь! Невже ви думаєте, що нас можна застигнути зненацька? Ах, Неде!

Мені було так добре і приємно з вами! Навіщо ж псувати нашу дружбу? Ви зовсім не цінуєте, що ось ми — молодий чоловік та молода жінка — можемо так невимушено говорити одне з одним.

— Навіть не знаю, Гледіс. Річ у тім, що настільки ж невимушено я міг би розмовляти... ну, скажімо, з начальником залізничної станції. — Сам не розумію, звідки він взявся, цей начальник, але факт залишається фактом: ця посадова особа раптом виросла перед нами і розсмішила нас обох. — Ні, Гледіс, я чекаю набагато більшого. Я хочу обійняти вас, хочу, щоб ваша голівка притулилася до моїх грудей. Гледіс, я хочу...

Побачивши, що я збираюся здійснити свої слова на ділі, Гледіс швидко піднялася з крісла.

— Неде, ви все зіпсували! — сказала вона. — Як було добре і просто до цього! Невже ви не можете взяти себе у руки?

— Але ж не я перший це придумав! — блавав я. — Така людська природа. Таке кохання.

— Так, якщо воно взаємне, тоді, ймовірно, все буває по-іншому. Але я ніколи не відчувала цього почуття.

— Ви, з вашою красою, з вашим серцем! Гледіс, ви ж створені для кохання! Ви повинні покохати.

— Тоді треба чекати, коли кохання прийде само.

— Але чому ви не кохаєте мене, Гледіс? Що вам заважає — моя зовнішність або щось інше?

І тут Гледіс трохи пом'якшала. Вона простягла руку — скільки грації і поблажливості було в цьому жесті! — і відвела назад мою голову. Потім з сумною посмішкою подивилася мені в обличчя.

— Ні, справа не в цьому, — сказала вона. — Ви хлопчик не марнославний, і я сміливо можу зізнатися, що справа не в цьому. Все набагато серйозніше, ніж ви думаєте.

— Мій характер?

Вона суворо нахилила голову.

— Я виправлюся, скажіть тільки, що вам потрібно. Сідайте, і давайте все обговоримо. Ну, не буду, не буду, тільки сядьте!

Гледіс глянула на мене, немов сумніваючись в щирості моїх слів, але мені її сумнів було дорожче повної довіри. Як примітивно і безглуздо виглядає все це на папері! Втім, може, мені тільки так здається? Як би там не було, але Гледіс сіла в крісло.

— Тепер скажіть, чим ви незадоволені?

— Я кохаю іншого.

Настала моя черга схопитися з місця.

— Не лякайтеся, я говорю про свій ідеал, — пояснила Гледіс, зі сміхом дивлячись на моє скривлене обличчя. — В житті мені така людина ще не зустрічалася.

— Розкажіть же, яка вона! Як виглядає?

— Можливо, ця людина дуже схожа на вас.

— Яка ви добра! Тоді чого ж мені не вистачає? Досить одного вашого слова! Хто це — непитуший, вегетаріанець, аеронавт, теософ*, надлюдина? Я згоден на все, Гледіс, тільки скажіть мені, що вам потрібно!

Така податливість розсмішила її.

— Перш за все навряд чи мій ідеал став би так говорити. Він натура набагато твердіша, суворіша і не захоче з такою готовністю пристосовуватися до нерозумних жіночих примх. Але найважливіше — він людина дії, людина, яка без страху погляне смерті в очі, людина великих справ, ба-

* Послідовник теософії — сукупності різних релігійно-філософських містичних та окультних вчень та практик.

гата досвідом, і незвичайним досвідом. Я полюблю не його самого, але його славу, тому що відсвіт її впаде і на мене. Згадайте Річарда Бертона*. Коли я прочитала біографію цієї людини, написану його дружиною, мені стало зрозуміло, за що вона любила його. А леді Стенлі***? Ви пам'ятаєте чудовий останній розділ з її книги про чоловіка? Ось перед якими чоловіками повинна схилитися жінка! Ось любов, яка не применшує, а звеличує, тому що весь світ буде шанувати таку жінку як натхненницю великих діянь!

Гледіс була така прекрасна в цю хвилину, що я мало не порушив піднесеного тону нашої бесіди, проте вчасно стримав себе і продовжував суперечку.

— Не всім же бути Бертоном і Стенлі, — сказав я. — Та й можливості такої не видається. Мені, в усякому разі, не випало такої нагоди, та я б нею скористався!

— Ні, такі випадки трапляються на кожному кроці. В тому-то й сенс мого ідеалу, що він сам йде назустріч подвигу. Його не зупинять ніякі перешкоди.

Я ще не знайшла такого героя, але бачу його як живого. Так, людина — сама творець своєї слави. Чоловіки повинні здійснювати подвиги, а жінки — нагороджувати героїв коханням. Згадайте молодого француза, який кілька днів тому піднявся на повітряній кулі. Того ранку бушував ураган, але підйом був оголошений заздалегідь, і він ні за що не захотів його відкладати. За добу повітряну кулю віднесло на півто-

* Бертон Річард Френсіс — мандрівник, який відвідав Африку, відкрив там озеро Танганайка, вивчав Схід і написав ряд книг про свої подорожі.

** Леді Стенлі — дружина відомого англійського мандрівника Генрі Мортон Стенлі, який віднайшов в Африці пропалу експедицію Лі-вінгстона.

ри тисячі миль, і цей сміливець опинився десь посеред Росії. Ось про таку людину я й говорю. Подумайте про жінку, яка його кохає. Яку, напевно, вона збуджує заздрість у інших! Нехай же мені теж заздять, що у мене чоловік — герой!

— Заради вас я піду на все!

— Тільки заради мене? Ні, так не годиться! Ви повинні піти на подвиг тому, що інакше не можете, тому, що така ваша природа, тому, що ваша чоловіча природа вимагає свого вираження. Ось, наприклад, ви писали про вибух на вугільній шахті у Вігані*. А чому вам було не спуститися туди самому і не допомогти людям, які задихалися від задушливого газу?

— Я спускався.

— Ви нічого про це не розповідали.

— А що тут особливого?

— Я цього не знала. — Вона з цікавістю подивилася на мене. — Сміливий вчинок!

— Мені нічого іншого не залишалось. Якщо хочеш написати хороший нарис, треба самому побувати на місці події.

— Який прозаїчний мотив! Це зводить нанівець усю романтику. Але все одно, я дуже рада, що ви спускалися у шахту.

Я не міг не поцілувати простягнутої мені руки — стільки грації і гідності було в цьому русі.

— Ви, напевно, вважаєте мене навіженою, яка не розлучається з дівочими мріями. Але вони такі реальні для мене! Я не можу не зважати на них — це увійшло в мою плоть і кров. Якщо я коли-небудь вийду заміж, то тільки за знамениту людину.

* Місто у Великій Британії.

— Як же може бути інакше! — вигукнув я. — Кому ж і надихати чоловіків, як не таким жінкам! Нехай мені тільки випаде нагода, і тоді подивимося, чи зумію я скористатися цим. Ви говорите, що людина повинна сама творити свою славу, а не чекати, коли вона прийде їй в руки. Та от хоча б Клайв* — скромний клерк, а підкорив Індію! Ні, запевняю вас, мир ще дізнається, на що я здатний!

Гледіс розсміялася над спалахом мого ірландського темпераменту.

— Що ж, дійте. У вас є для цього все — молодість, здоров'я, сили, освіта, енергія. Мені стало дуже сумно, коли ви почали цю розмову. А тепер я рада, що вона розбудила у вас такі думки.

— А якщо я...

Її рука, немов м'який оксамит, торкнулася моїх губ.

— Ні слова більше, сер! Ви і так вже на півгодини запізнилися до редакції. У мене просто не вистачало духу нагадати вам про це. Але з часом, якщо ви завоюєте собі місце в світі, ми, можливо, відновимо нашу сьогоднішню розмову.

І ось чому я, такий щасливий, наздоганяв в той туманний листопадовий вечір кемберуелльський трамвай, твердо вирішивши не упускати жодного дня в пошуках великого діяння, яке буде гідно моєї прекрасної дами. Але хто міг передбачити, які неймовірні форми прийме це діяння і якими дивними шляхами я прийду до нього!

Читач, мабуть, скаже, що ця вступна глава не має ніякого зв'язку з моїм оповіданням, але без неї не було б і самого оповідання, бо хто, як не людина, натхненна

* Роберт Клайв (1725 – 1774) – британський генерал і чиновник, який затвердив панування Британської Ост-індської компанії у Південній Індії та Бенгалії.

думкою, що вона сама творець своєї слави, і готова на будь-який подвиг, здатна так рішуче порвати зі звичним способом життя і пуститися навмання в оповиту таємничим мороком країну, де її чекають великі пригоди і велика нагорода за них!

Отже я, незначний репортер «Дейлі-газетт» прийняв непохитне рішення: якщо вдасться, сьогодні ж знайти можливість зробити подвиг, який буде гідний моєї Гледіс. Що керувало цією дівчиною, яка змусила мене ризикувати життям заради її прославлення, — бездушність, егоїзм? Такі думки можуть бентежити в зрілому віці, але ніяк не в двадцять три роки, коли людина пізнає запал першого кохання.

Розділ II

Спробуйте щастя в професора Челленджера

Я завжди любив нашого редактора відділу новини, рудого буркотуна МакАрдла, і вважаю, що він теж непогано до мене ставився. Нашим справжнім володарем був, зрозуміло, Бомон, але він зазвичай жив в розрідженій атмосфері олімпійських висот, звідки погляду його відкривалися тільки такі події, як міжнародні кризи або крах кабінету міністрів.

Іноді ми бачили, як він велично пливе в своє святлище, спрямувавши погляд у простір і кручена подумки десь на Балканах або в Перській затоці. Для нас Бомон залишався недосяжним, і ми зазвичай мали справу з МакАрдлом, який був його правою рукою. Коли я увійшов до редакції, старий кивнув мені і перетяг окуляри на лисину.

— О, містере Мелоун, звідусіль про вас чую. Ви робите успіхи, — привітно сказав він.

Я подякував йому.

— Ваш нарис про вибух на шахті чудовий. Те ж саме можу сказати і про кореспонденцію про пожежу в Саутурк. У вас всі дані, щоб стати хорошим журналістом. Ви прийшли по якійсь справі?

— Хочу попросити вас про одну послугу.

МакАрдл стривожився і відвів очі.

— Хм! А що таке?

— Чи не могли б ви, сер, послати мене з якимось дорученням від нашої газети? Я зроблю все, що мені по силах, і привезу вам цікавий матеріал.

— А яке доручення ви маєте на увазі, містере Мелоун?

— Будь-яке, сер, аби воно було пов'язане з пригодами і небезпеками. Я не підведу газету, сер. І чим важче мені буде, тим краще.

— Виглядає так, ніби ви хочете розлучитися з життям.

— Я не хочу, щоб воно пройшло даремно, сер.

— Любий мій містере Мелоун, це якось занадто... занадто піднесено. Часи не ті. Витрати на спеціальних кореспондентів перестали виправдовувати себе. І, у всякому разі, такі доручення даються людині з ім'ям, яка вже завоювала довіру публіки. Білі плями на карті давно заповнені, а ви ні з того ні з сього розмріялись про романтичні пригоди! Втім, стривайте, — додав він, і раптом посміхнувся. — До речі, про білі плями. А якщо ми розвінчаємо одного шарлатана, сучасного Мюнхгаузена, і посміємося з нього? Чому б вам не викрити його брехню? Це буде непогано. Як вам таке?

— Що завгодно, куди завгодно — я готовий на все!

МакАрдл на кілька хвилин занурився в роздуми.

— Цікаво, чи могли би ви... — сказав він нарешті, — не знаю, зав'язати з ним знайомство або хоча б домогтися інтерв'ю. Втім, у вас, здається, є дар викликати прихильність в людей. Не збагну, у чому тут справа, чи то ви такий вже симпатичний юнак, чи це тваринний магнетизм, ота ваша життєрадісність, але я сам на собі це відчув.

— Ви дуже добрі до мене, сер.

— Так ось, чому б вам не спробувати щастя у професора Челленджера? Він живе в Енмор-Парку.

Повинен зізнатися, я був дещо спантеличений такою пропозицією.

— Челленджер? Знаменитий зоолог професор Челленджер? Це не той, який проломив череп Бланделл з «Телеграф»?

Мій редактор похмуро посміхнувся:

— Що вам не подобається? Ви ж були готові на будь-який подвиг!

— Ні, чому ж? Всяке буває, — відповів я.

— Абсолютно вірно. Втім, не думаю, щоб він завжди бував в такому лютому настрої. Бланделл, очевидно, не вчасно до нього потрапив або не так з ним обійшовся. Сподіваюся, у вас вийде краще. Сподіваюся також на властивий вам такт. Це як раз по вашій частині, а газета охоче помістить такий матеріал.

— Я зовсім нічого не знаю про цього Челленджера. Пам'ятаю тільки його ім'я в зв'язку з судовим процесом про побиття Бланделл, — сказав я.

— Деякі відомості у мене знайдуться, містєре Мелоун. Свого часу я цікавився цим суб'єктом. — Він вийняв з ящика аркуш паперу. — Ось коротко, що про нього відомо: «Челленджер Джордж Едуард. Народився в Ларгсі в 1863

році. Освіта: школа в Ларгсі, Единбурзький університет. У 1892 році – асистент Британського музею. У 1893 році – помічник-зберігач в Музеї порівняльної антропології. У тому ж році покинув те місце, через отруйне листування з директором музею. Удостоєний медалі за наукові дослідження в області зоології. Член іноземних товариств...» Ну, далі довгий список дрібним шрифтом: Бельгійське товариство, Американська академія, Ла-Плата і так далі, экс-президент Палеонтологічного товариства, Британська асоціація тощо. Друковані роботи: «До питання про будову черепа калмиків», «Нариси еволюції хребетних» та безліч статей, в тому числі «Хибна теорія Вейсмана», яка викликала гарячі суперечки на Віденському зоологічному конгресі. Улюблені розваги: пішохідні прогулянки, альпінізм. Адреса: Енмор-Парк, Кенсінгтон.»

Ось, візьміть це з собою. Сьогодні я вам більше нічим не можу допомогти.

Я сховав аркуш до кишені і, побачивши, що замість червонощокої фізіономії МакАрдла на мене дивиться його рожева лисина, сказав:

– Одну хвилинку, сер. Мені не зовсім зрозуміло, з якого питання потрібно взяти інтерв'ю у цього джентльмена. Що він таке зробив?

Очам моїм знову постала червонощока фізіономія.

– Що він зробив? Два роки тому вирушив один в експедицію до Південної Америки. Повернувся звідти в минулому році. У Південній Америці побував, безсумнівно, однак вказати точно, де саме, відмовляється. Почав було вельми туманно викладати свої пригоди, але після першого ж питання як води в рот набрав. Там відбулися, мабуть, якісь дива, якщо тільки він не підносить нам грандіозну

брехню, що, до речі сказати, більш ніж ймовірно. Посилається на зіпсовані фотографії, ймовірно – фальсифіковані. Довели людину до того, що він став буквально кидатися на всіх, хто звертається до нього з питаннями, і вже не одного репортера спустив зі сходів. На мій погляд, це просто-напросто небезпечний маніяк, що уявив себе великим вченим і до того ж здатний на вбивство людей. Ось з ким вам доведеться мати справу, містере Мелоун. А тепер марш звідси і постарайтеся вичавити з нього все, що можна. Ви людина доросла і зумієте постояти за себе. Зрештою ризик не такий вже й великий, беручи до уваги закон про відповідальність роботодавців.

Червона фізіономія, що посміхалася, знову зникла у мене з очей, і я побачив рожевий овал, облямований рудуватим пушком. Наша бесіда була закінчена.

Я вирушив у свій клуб «Дикун», але по дорозі зупинився біля парапету Адельфи-Террас і в роздумах довго дивився вниз на темну, оповиту райдужними масляними плямами річку. На свіжому повітрі мені завжди приходять в голову здорові, ясні думки. Я вийняв аркуш паперу з переліком всіх подвигів професора Челленджера і пробіг його при світлі вуличного ліхтаря. І тут на мене найшло натхнення, інакше це ніяк не назвеш. Судячи з усього, що я вже дізнався про цього сварливого професора, було ясно: репортерів до нього не пробратися. Але скандали, двічі згадувані в його короткої біографії, говорили про те, що він фанатик науки. Так ось, чи не можна зіграти на цій його слабкості? Спробуємо!

Я увійшов в клуб. Був початок дванадцятої, і у вітальні вже юрмився народ, хоча до повного збору було ще

далеко. У кріслі біля каміна сидів якийсь високий, худий чоловік. Він повернувся до мене обличчям в ту хвилину, коли я підсунув своє крісло ближче до вогню. Про таку зустріч я міг тільки мріяти! Це був співробітник журналу «Природа» — худий, як мумія, Тарп Генрі, найдобріша істота в світі. Я негайно приступив до справи.

— Що ви знаєте про професора Челленджера?

— Про Челленджера? — Тарп невдоволено насупився. — Челленджер — це той самий чоловік, який розповідав всякі небилиці про свою поїздку в Південну Америку.

— Які небилиці?

— Так він нібито відкрив там якихось дивовижних тварин. Загалом, неймовірна нісенітниця. Надалі його, здається, змусили відректися від своїх слів. У всякому разі, він замовк. Остання його спроба — інтерв'ю, дане Ройтеру. Але воно викликало таку бурю, що він відразу зрозумів: справи кепські. Вся ця історія носить скандальний характер. Дехто прийняв його розповіді всерйоз, але незабаром він і цих нечисленних захисників відштовхнув від себе.

— Чому ж?

— Своєю неймовірною грубістю і обурливою поведінкою. Бідолаха Ведлі з Зоологічного інституту теж нарвався на неприємність. Послав йому листа такого змісту: «Президент Зоологічного інституту висловлює свою повагу професору Челленджеру і вважатиме за люб'язність з його боку, якщо він надасть інституту честь бути присутнім на його черговому засіданні». Відповідь була абсолютно нецензурна.

— Це неможливо!

— У сильно пом'якшеному вигляді вона звучить так:

«Професор Челленджер висловлює свою повагу президенту Зоологічного інституту і вважатиме за люб'язність з його боку, якщо він піде під три чорти».

– Господи боже!

– Так, те ж саме, мабуть, сказав і старий Ведлі. Я пам'ятаю його крик на засіданні: «За п'ятдесят років спілкування з діячами науки!..» Старий абсолютно втратив ґрунт під ногами.

– Ну, а що ви ще знаєте про Челленджера?

– Я, як вам відомо, бактеріолог. Живу в світі, який видно у мікроскоп, що дає збільшення в дев'ятсот разів, а те, що відкривається неозброєному оку, мене мало цікавить. Я стою на сторожі біля самих меж пізнання, і, коли мені доводиться залишати свій кабінет і стикатися з людьми, – істотами незграбними і грубими, це завжди виводить мене з рівноваги. Я людина стороння, мені не до пліток, але тим не менш дещо з пересудів про Челленджера дійшло і до мене, бо він не з тих людей, від яких можна легко відмахнутися. Челленджер – розумник. Це акумулятор людської сили і життєздатності, але в той же час він шалений фанатик і до того ж не соромиться в засобах для досягнення своїх цілей. Ця людина дійшла до того, що посилається на якісь фотографії, явно фальсифіковані, стверджуючи, ніби вони привезені з Південної Америки.

– Ви назвали його фанатиком. У чому ж його фанатизм проявляється?

– У чому завгодно! Остання його витівка – нападки на теорію еволюції Вайсмана. Кажуть, що у Відні він влаштував грандіозний скандал з цього приводу.

– Ви не можете розповісти докладніше, в чому справа?

– Ні, зараз не можу, але у нас в редакції є переклади

протоколів Віденського конгресу. Якщо хочете ознайомитися, ходімо, я покажу їх вам.

— Це було б дуже до речі. Мені доручено взяти інтерв'ю у цього суб'єкта, тому треба підібрати до нього якийсь ключ. Дуже вдячний вам за допомогу. Якщо ще не пізно, то ходімо.

Через півгодини я сидів в редакції журналу, а переді мною лежав об'ємистий том, відкритий на статті «Вейсман проти Дарвіна» з підзаголовком «Бурхливі протести у Відні. Жваві дебати». Мій науковий багаж не відрізнявся фундаментальністю, тому я не міг виникнути в саму суть спору, проте мені відразу стало ясно, що англійський професор вів його у вкрай різкій формі, чим сильно розгнівав своїх континентальних колег. Я звернув увагу на перші ж три позначки в дужках: «Протестуючі вигуки з місць», «Шум у залі», «Загальне обурення». Інша частина звіту була для мене справжньою китайською грамотою. Я до такої міри мало розбирався в питаннях зоології, що нічого не зрозумів.

— Ви хоч би перевели мені це людською мовою! — жалібно благав я, звертаючись до свого колеги.

— Так це і є переклад!

— Тоді я краще звернуся до оригіналу.

— Дійсно, непосвяченому важко зрозуміти, в чому тут справа.

— Мені б тільки витягти з цієї абракадабри одну-єдину осмислену фразу, яка мала би у собі якесь певний зміст! Ага, ось ця, здається, підійде. Я навіть майже розумію її. Зараз перепишемо. Нехай вона послужить сполучною ланкою між мною і вашим страшним професором.

— Більше від мене нічого не потрібно?

— Ні-ні, почекайте! Я хочу звернутися до нього з листом. Якщо ви дозволите написати його тут і скористатися вашою адресою, це додасть більш значний тон моєму посланню.

— Тоді Челленджер негайно нагряне сюди зі скандалом і переламає нам усі меблі.

— Ні, що ви! Лист я вам покажу. Запевнюю вас, там не буде нічого образливого.

— Ну що ж, сідайте за мій стіл. Папір знайдете ось тут. І, перш ніж відсилати листа, дайте його мені на цензуру.

Мені довелося доволі попрацювати, але в решті решт результати вийшли непогані. Гордий своїм твором, я прочитав його вголос:

— «Вельмишановний професоре Челленджер! Будучи скромним натуралістом, я з глибокою цікавістю стежив за тими припущеннями, які Ви висловлювали з приводу протиріч між теоріями Дарвіна і Вайсмана. Нещодавно мені випала нагода освіжити в пам'яті Ваш...»

— Беззівісний брехун! — пробурмотів Тарп Генрі.

— «...Ваш блискучий виступ на Віденському конгресі. Цю гранично чітку за викладенням думок доповідь слід вважати останнім словом науки в області природознавства. Однак там сказано ось що: «Я категорично заперечую проти неприйнятної і наддогматичної твердження, ніби кожен окремих індивід є мікрокосм, що володіє історично сформованою будовою організму, яка виробляється поступово, протягом багатьох поколінь».

Чи не вважаєте Ви за потрібне в зв'язку з останніми дослідженнями в цій області внести деякі поправки в свою точку зору? Чи немає в ній деякої натяжки?

Будьте ласкаві прийняти мене, тому що мені вкрай важливо вирішити це питання, а деякі думки, які виникли

у мене, можна розвинути тільки в особистій бесіді.

З Вашого дозволу, я буду мати честь відвідати Вас післязавтра (в середу) об одинадцятій годині ранку.

Залишаюся, сер, Вашим покірним слугою,
що поважає Вас
Едуард Д. Мелоун.»

— Ну як? — переможно запитав я.

— Що ж, якщо ваша совість не протестує...

— Вона мене ніколи не підводила.

— Але що ви збираєтеся робити далі?

— Піду до нього. Мені б тільки пробратися в його кабінет, а там я вже збагну, як треба діяти. Можливо, навіть доведеться щиросердно у всьому покаятися і тим приспати його норов.

— Приспати? Бережіться, як би він вас сам не приспав чимось важким. Раджу вам одягатися в кольчугу або в американський футбольний костюм. Ну, будьте здорові. Відповідь буде чекати на вас тут в середу вранці, якщо тільки він зволить відповісти. Це лютий, небезпечний суб'єкт, предмет загальної неприязні і посміховисько для студентів, оскільки вони охоче його дражнять. Для вас, мабуть, було б краще, якщо б ви ніколи не чули про нього.

Кінець ознайомчого уривка

Arthur Conan Doyle

The Lost World

Переклад українською, оформлення та верстка

Вікторія Цибульська